

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ผลอันเนื่องมาจากการพัฒนาและการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของการประมงทะเล ก่อให้เกิดการทำการประมงมากเกินไปจนศักยภาพการผลิตของสัตว์น้ำตามธรรมชาติ การจับสัตว์น้ำโดยไม่คำนึงถึงหลักการอนุรักษ์ แหล่งที่อยู่อาศัยเพื่อการขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำถูกทำลาย การสูญเสียแหล่งทำการประมงจากการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำเกิดความเสื่อมโทรม (ไพโรจน์ พรหมานนท์, 2530 : 196-321) และปริมาณผลผลิตของสัตว์น้ำมีแนวโน้มที่จะลดน้อยลงเรื่อย ๆ ดังนั้นเพื่อเพิ่มผลผลิตของสัตว์น้ำให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศและเป็นสินค้าส่งออกที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจึงมีบทบาทสำคัญมากขึ้น

การเลี้ยงปลาในกระชัง นับเป็นวิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งที่มีผู้นิยมประกอบเป็นอาชีพอย่างแพร่หลาย ตามจังหวัดชายฝั่งทะเล 24 จังหวัด ทั้งนี้เพราะมีสภาพของพื้นที่เป็นแหล่งน้ำตื้น ซึ่งเหมาะสมกับการเลี้ยงปลาในกระชัง เช่น ปากแม่น้ำลำคลอง ริมชายฝั่งทะเล หรือแหล่งน้ำกร่อยในทะเลสาบ รัฐบาลโดยกรมประมงจึงได้ส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชัง อย่างกว้างขวาง โดยได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากประเทศแคนาดา ภายใต้โครงการพัฒนาประมงขนาดเล็ก และโครงการพัฒนาชนบทยากจนของรัฐบาลไทย ที่ได้ส่งเสริมจังหวัด ในภาคใต้ ทำให้เกิดการเลี้ยงปลาในกระชังอย่างแพร่หลายในหลายจังหวัด เช่น จังหวัดตรัง, พังงา, กระบี่, สตูล, นครศรีธรรมราช และสงขลา และได้ขยายไปยังจังหวัดชายฝั่งทะเลอื่น ๆ (กองส่งเสริมการประมง, 2536 : 11) ในปี พ.ศ. 2536 ประเทศไทยมีผู้ประกอบการเลี้ยงปลาในกระชังตามแนวฝั่งทะเลจำนวน 3,075 ราย ครอบคลุมเนื้อที่ถึง 203,167 ตารางเมตร โดยจังหวัดสตูลเป็นจังหวัดที่มีผู้เลี้ยงปลาในกระชังมากที่สุด 634 ราย รองลงมาได้แก่ จังหวัดสงขลา 570 ราย แต่เมื่อพิจารณาถึงเนื้อที่ในการเลี้ยงปลาในกระชัง กลับพบว่าจังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ในการเลี้ยงปลาในกระชังมากที่สุด คือ 71,064 ตารางเมตร รองลงมาได้แก่ จังหวัดสตูล 20,907 ตารางเมตร (ฝ่ายสถิติและสารสนเทศการประมง, 2538 : 80) พบว่าผลผลิตจากการเลี้ยงปลาในกระชังใน พ.ศ. 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,013 ตัน เป็นผลผลิตจากการเลี้ยงปลากะพงขาวใน

กระชัง 1,347 ตัน และจากการเลี้ยงปลากะรังในกระชัง 666 ตัน คิดเป็นร้อยละ 66.9 และ 33.1 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปลากะพงขาวเป็นปลาที่นิยมเลี้ยงในกระชังกันมาก และจังหวัดสงขลาก็เป็นแหล่งที่มีการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ที่ให้ผลผลิตมากที่สุด คือ 481 ตัน คิดเป็นร้อยละ 35.7 ของผลผลิตทั้งหมดจากการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังของไทย

ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานประมงจังหวัดสงขลาใน พ.ศ. 2540 พบว่าตามแนวชายฝั่งทะเลจังหวัดสงขลา และทะเลสาบสงขลาตอนนอกและตอนใน มีผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง 1,269 ราย โดยเฉพาะตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา ซึ่งตั้งอยู่ในทะเลสาบสงขลาตอนนอก เป็นแหล่งที่มีการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังมากที่สุด (สำนักงานประมงจังหวัดสงขลา, 2540 : 2) ทั้งนี้เนื่องจากสภาพทางกายภาพของตำบลเกาะยอเป็นเกาะที่ล้อมรอบด้วยทะเลสาบสงขลา บริเวณชายฝั่งทะเลรอบ ๆ เกาะยอเป็นชายฝั่งที่มีระดับน้ำลึกโดยเฉลี่ย 1.6 เมตร สภาพน้ำเป็นน้ำกร่อยมีการไหลเวียนของน้ำดี และมีคลื่นลมที่สงบทำให้เกาะยอเป็นแห่งที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง โดยราษฎรตำบลเกาะยอได้เริ่มดำเนินการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังมาตั้งแต่ พ.ศ. 2516 จนประสบความสำเร็จในการเลี้ยง สามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้เลี้ยงเป็นอย่างดี จึงมีการเลี้ยงเป็นอาชีพอย่างจริงจัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 และได้มีการขยายพื้นที่ในการเลี้ยงเพิ่มมากขึ้น ทำให้ตำบลเกาะยอมีผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ใน พ.ศ. 2540 เป็นจำนวนถึง 586 ครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 733 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 79.95 และมีจำนวนกระชังที่เลี้ยงปลากะพงขาว รวมทั้งสิ้น 1,680 กระชัง (ศุภวัฒน์ ช้ายพัฒน์ และคณะ, 2540 : 1 – 15) ผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังตำบลเกาะยอ สามารถสร้างผลผลิตได้ประมาณ 280 - 300 ตันต่อปี คิดเป็นมูลค่าของผลผลิตปลากะพงขาวเป็นเงิน 28.8 - 32.4 ล้านบาทต่อปี (สำนักงานประมงจังหวัดสงขลา, 2540 : 2)

จากความสำคัญของการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังที่มีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดสงขลา จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาถึงสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและสภาพการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ตลอดจนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จและล้มเหลวของการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ของผู้เลี้ยงในตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังให้ประสบความสำเร็จแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงปลา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสิ่งต่อไปนี้

2.1 ลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเลี้ยง ภาวะสุขภาพ และการรับรู้ข่าวสารของผู้เลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเลี้ยง ภาวะสุขภาพ และการรับรู้ข่าวสารกับความสำเร็และล้มเหลวของการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง

2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสำเร็ และล้มเหลวในการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังของผู้เลี้ยง ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2.4 เปรียบเทียบลักษณะที่สำคัญของผู้เลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังที่เลี้ยงต่อเนื่องหรือผู้ที่มีความสำเร็ และไม่ต่อเนื่องหรือผู้ที่ล้มเหลว

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานประมงอำเภอเมืองสงขลา ได้มีความรู้ความเข้าใจถึงปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการเลี้ยง ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็และล้มเหลวของการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังของเกษตรกรตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3.2 ข้อมูลที่ได้รับจากผลการวิจัย จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง แก่ผู้ประกอบการอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น